

प्रति,  
पोलीस महासंचालक,  
महाराष्ट्र राज्य,  
मुंबई.

क्र.संकीर्ण-०२०८/प्र.लॉ.-१३८/भाग-२/पोल-७

गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई -३३  
दिनांक: - २३ एप्रिल, २००९.

विषय: - सन २००९ चा महाराष्ट्र अद्यादेश क्र.५

महाराष्ट्र राज्यातील वैदिकीय सेवा व्यवतीवाबत घडणा-या हिसक कृत्यांना प्रतिबंध करण्यासाठी तसेच वैदिकीय सेवा संस्थांच्या मालमतेची हानी किंवा नुकसान होण्यास प्रतिबंध करण्यासाठी तसेच तत्संबंधीत व तदानुषंगीक बाबीसाठी तरतुद करण्याकरितावाबतचा अद्यादेश, १/ आपल्या माहितीकरिता सोबत जोडला आहे.

(सु.बा.पतील)

कक्ष अधिकारी, गृह विभाग, महाराष्ट्र शासन

प्रत:

श्री. मस्तुरेकर, संगणक समन्वयक, यांना विनंती आहे की, सदर अद्यादेश, शासनाच्या वेबसाइटवर टाकण्यात यावा.



# महाराष्ट्र शासन राजपत्र

## असाधारण भाग आठ

वर्ष १, अंक ६] सोमवार, मार्च ३०, २००९/चैत्र ९, शके १९३१ [पृष्ठे ५, किंमत : रुपये २०.००

असाधारण क्र. २२

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम आणि विधि व न्याय विभागाकडून आलेली विधेयके (इंग्रजी अनुवाद).

In pursuance of clause (3) of article 348 of the Constitution of India, the following translation in English of the Maharashtra Medicare Service Persons and Medicare Service Institutions (Prevention of Violence and Damage or Loss to Property) Ordinance, 2009 (Mah. Ord. V of 2009), is hereby published under the authority of the Governor.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

H. B. PATEL,  
Secretary to Government,  
Law and Judiciary Department.

[ Translation in English of the Maharashtra Medicare Service Persons and Medicare Service Institutions (Prevention of Violence and Damage or Loss to Property) Ordinance, 2009 (Mah. Ord. V of 2009), published under the authority of the Governor.].

### LAW AND JUDICIARY DEPARTMENT

Mantralaya, Mumbai 400 032, dated the 30th March 2009.

### MAHARASHTRA ORDINANCE No. V OF 2009.

#### AN ORDINANCE

*to provide for the prevention of violence against Medicare Service Persons and prevention of damage or loss of property of Medicare Service Institutions in the State of Maharashtra and for matters connected therewith or incidental thereto.*

WHEREAS act of violence of causing injury or danger to life of Medicare Service Persons and damage or loss to the property of Medicare Service Institutions are on increase in the State creating unrest in Medicare Service Persons and professionals resulting in total hindrance of such services in the State;

AND WHEREAS it has become necessary to provide for the prevention of violence against Medicare Service Persons and prevention of damage or loss of property of Medicare Service Institutions from such violent activities ;

AND WHEREAS both Houses of the State Legislature are not in session ;

AND WHEREAS the Governor of Maharashtra is satisfied that circumstances exist which render it necessary for him to take immediate action, to make necessary provisions, for the purposes aforesaid.

NOW, THEREFORE, in exercise of the powers conferred by clause (1) of article 213 of the Constitution of India, the Governor of Maharashtra is hereby pleased to promulgate the following Ordinance, namely :—

**Short title,** 1. (1) This Ordinance may be called the Maharashtra Medicare extent and Service Persons and Medicare Service Institutions (Prevention of commencement. Violence and Damage or Loss to Property) Ordinance, 2009.

(2) It extends to the whole of the State of Maharashtra.

(3) It shall come into force at once.

**Definitions.** 2. In this Ordinance, unless the context otherwise requires,—

(a) “Medicare Service Institution” means an institution, providing medicare service to people either in Medicare Service Institution or through Mobile Medicare Unit or by arranging medical check up camps, under the control of the State Government or the Central Government, or a local body including any private hospital having facilities for treatment of the sick and used for their reception or stay in any private maternity home, where women are usually received and accommodated for the purpose of confinement and ante-natal and post-natal care in connection with the child birth or anything connected therewith and any private nursing home used or intended to be used for the reception and accommodation of person suffering from any sickness, injury or infirmity, whether of body or mind, and providing of treatment or nursing or both of them and includes convalescent home ;

(b) “Medicare Service Person” in relation to Medicare Service Institution, shall include,—

(i) Registered Medical Practitioner, Practitioner or Registered Practitioner (including a person having provisional registration) working in a Medicare Service Institution other than the public servant within the meaning of section 21 of the Indian Penal Code ;

Mah.  
XL  
of  
1966.  
45 of  
1860.

45 of  
1860.

Mah.  
XXVIII  
of 1961.  
Mah.  
XLVI of  
1965.  
Bom.  
XII of  
1960.  
Mah. XL  
of  
1966.

- (ii) Registered Nurse, registered under the Maharashtra Nurses Act, 1966, other than the public servant within the meaning of section 21 of the Indian Penal Code, 1860;
- (iii) Medical Student;
- (iv) Nursing Student; and
- (v) Para-Medical Workers and other member staff or worker directly or indirectly employed by a Medicare Service Institution for providing required services other than the public servant within the meaning of section 21 of the Indian Penal Code, 1860.

*Explanation.*—For the purpose of this Ordinance, the expression Registered Medical Practitioner, Practitioner or Registered Practitioner, Nurse, shall have the same meanings, as assigned to them in the Maharashtra Medical Practitioners' Act, 1961, the Maharashtra Medical Council Act, 1965, the Bombay Homoeopathic Practitioners' Act, 1959 and the Maharashtra Nurses Act, 1966;

(c) "Medical Student" means a student, who is undergoing training or studies in medical profession;

(d) "Mobile Medical Unit" means an ambulance equipped with medical equipment, used for providing medicare services;

(e) "Nursing Student" means a student, who is undergoing training or studies in nursing profession;

(f) "Offender" means any person, who either by himself or as a member or leader of a group of persons or organization commits or attempts to commit or abets or incites the commission of violence under this Ordinance;

(g) "Para Medical Worker" means a person, who assists the Medicare Service Person providing medicare services;

(h) "Property" means any property, movable or immovable or medical equipment or medical machinery owned by or in possession of, or under the control of any Medicare Service Person or Medicare Service Institution;

(i) "Violence" means an act which causes or may cause any harm, injury or endangering the life or intimidation, obstruction or hindrance to any Medicare Service Person in discharging his duty in a Medicare Service Institution or causing damage or loss to the property in a Medicare Service Institution.

**Prohibition  
of violence.**

3. Any act of violence against a Medicare Service Person or damage or loss to the property in a Medicare Service Institution, shall be prohibited.

**Penalty.**

4. Any offender, who commits or attempts to commit or abets or incites the commission of any act of violence in contravention of the provisions of section 3, shall be punished with imprisonment which may extend to three years and with fine, which may extend to fifty thousand rupees.

**Cognizance  
of offence.**

5. Any offence committed under this Ordinance, shall be cognizable and non-bailable and triable by the Court of Judicial Magistrate, of the First Class.

**Liability to  
pay  
compens-  
ation for  
the loss or  
damage  
caused to  
property.**

6. (1) In addition to the punishment specified in section 4, the offender shall be liable to pay compensation of twice the amount of damage or loss caused to the property, as may be determined by the Court referred to in section 5.

(2) If the offender has not paid the compensation imposed under sub-section (1), the same sum shall be recovered as if it were an arrear of land revenue.

**Authority  
to aid and  
advice  
victims of  
medical  
negligence.**

7. (1) The State Government shall, by notification in the *Official Gazette*, establish the Authority for the area as may be specified in such notification, to hear grievances of victims of medical negligence or mismanagement and to aid and advice such victims for taking recourse to an appropriate forum for suitable relief.

(2) The Authority shall consist of experts one each from the field of medical, law, consumer movement and health management.

(3) The conditions of service of the experts mentioned in sub-section (2), and the procedure to be followed by the Authority shall be such as may be specified by the State Government by an order in this behalf.

**Ordinance  
not in  
derogation  
of any  
other law.**

8. The provisions of this Ordinance shall be in addition to and not in derogation of, the provisions of any other law for the time being in force.

### STATEMENT

On account of the rampant increase in the attacks on Medicare Service Persons by some patients, their relatives and caretakers causing injury or danger to life of Medicare Service Persons and damage or loss to property of Medicare Service Institutions, which at times result in total hindrance of such services, there was a strong demand from the All India Medical Association and many other State Level Associations to check the recurrence of such incidents. In order to effectively curb the occurrences of such incidents in the State and to protect and safeguard the Medicare Service Persons and property of Medical Service Institutions, the Government of Maharashtra has considered it expedient to enact a special law. It is proposed to punish the offenders, who indulge in violence against Medicare Service Persons or damage or loss to the property of Medicare Service Institutions with punishment of imprisonment which may extent to three years and shall also be liable to fine which may extend to fifty thousand rupees. It is also proposed to recover compensation for damage or loss caused to the property of the Medicare Service Institution twice the amount of damage or loss caused. It is also proposed to establish an authority consist of experts one each from the field of medical, law, consumer movement and health management to hear grievances of victims of medical negligence or mismanagement and to aid and advice such victims for taking recourse to an appropriate forum for suitable relief.

2. The Maharashtra Medicare Service Persons and Medicare Service Institutions (Prevention of Violence and Damage or Loss to Property) Bill, 2008 (L.A. Bill No. LVIII of 2008), was introduced in the Winter session of the State Legislature on the 17th December 2008, however, the said Bill could not be passed by the State Legislature, as the session of the State Legislature was prorogued on the 30th December 2008. The Government, therefore, feels it necessary to have such law immediately.

3. As both Houses of the State Legislature are not in session and the Governor of Maharashtra is satisfied that circumstances exist which render it necessary for him to take immediate action to make necessary provisions, for the purposes aforesaid, this Ordinance is promulgated.

Mumbai,  
Dated the 30th March 2009.

S. C. JAMIR,  
Governor of Maharashtra.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

M. N. GILANI,  
Principal Secretary and Remembrancer of Legal Affairs.



## महाराष्ट्र शासन राजपत्र

### असाधारण भाग चार

वर्ष १, अंक ४ ]

सोमवार, मार्च ३०, २००९/चैत्र ९, शके १९३९

[ पृष्ठे ५, किंमत रुपये १८.००

असाधारण क्रमांक १८

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानमंडळाचे अधिनियम व राज्यपालांनी प्रख्यापित केलेले अध्यादेश व केलेले विनियम.

अनुक्रमणिका

सन २००९ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ५.—महाराष्ट्र राज्यातील वैद्यकीय सेवा-व्यक्तींबाबत घडणाऱ्या हिंसक कृत्यांना प्रतिबंध करण्यासाठी तसेच वैद्यकीय सेवा-संस्थांच्या मालमत्तेची हानी किंवा नुकसान होण्यास प्रतिबंध करण्यासाठी तसेच तत्संबंधित व तदानुषंगिक खार्डीसाठी तरतूद करण्याकरिता अध्यादेश . . .	पृष्ठे १-५
---	------------

विधी व न्याय विभाग

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ३० मार्च २००९.

**MAHARASHTRA ORDINANCE No. V OF 2009.**

AN ORDINANCE TO PROVIDE FOR THE PREVENTION OF VIOLENCE AGAINST MEDICARE SERVICE PERSONS AND PREVENTION OF DAMAGE OR LOSS OF PROPERTY OF MEDICARE SERVICE INSTITUTIONS IN THE STATE OF MAHARASHTRA AND FOR MATTERS CONNECTED THEREWITH OR INCIDENTAL THERETO.

सन २००९ चा महाराष्ट्र अध्यादेश क्रमांक ५.

महाराष्ट्र राज्यातील वैद्यकीय सेवा-व्यक्तींबाबत घडणाऱ्या हिंसक कृत्यांना प्रतिबंध करण्यासाठी तसेच वैद्यकीय सेवा-संस्थांच्या मालमत्तेची हानी किंवा नुकसान होण्यास प्रतिबंध करण्यासाठी तसेच तत्संबंधित व तदानुषंगिक खार्डीसाठी तरतूद करण्याकरिता अध्यादेश.

ज्याअर्थी, राज्यामध्ये वैद्यकीय सेवा-व्यक्तींच्या जीविताला इजा किंवा धोका निर्माण करणाऱ्या आणि वैद्यकीय सेवा-संस्थांच्या मालमत्तेची हानी किंवा नुकसान करणाऱ्या हिंसक कृत्यांमध्ये वाढ होत आहे, त्यामुळे वैद्यकीय सेवा-क्षेत्रातील व्यक्ती भाग चार-१८-१

आणि व्यावसायिक यांच्यामध्ये असंतोष निर्माण झाला आहे, परिणामी राज्यातील या सेवा क्षेत्रामध्ये मोठा अडथळा आला आहे;

आणि ज्याअर्थी, वैद्यकीय सेवा-व्यक्तींबाबतीत घडणाऱ्या हिंसक कृत्यांना प्रतिबंध करणे आणि अशा हिंसाचारातून होणाऱ्या वैद्यकीय सेवा-संस्थांच्या मालमत्तेच्या हानीस किंवा नुकसानीस प्रतिबंध करणे आवश्यक झाले आहे;

आणि ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही;

आणि ज्याअर्थी, उक्त प्रयोगनांसाठी, आवश्यक त्या तरतुदी करण्यासाठी, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तातडीने कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली आहे;

त्याअर्थी, आता, भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद २१३ याच्या खंड (१) ह्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून, महाराष्ट्राचे राज्यपाल, याद्वारे, पुढील अध्यादेश प्रख्यापित करीत आहेत :—

संक्षिप्त नाव, व्याप्ती व प्रारंभ. १. (१) या अध्यादेशास, महाराष्ट्र वैद्यकीय सेवा-व्यक्ती आणि वैद्यकीय सेवा-संस्था (हिंसक कृत्ये व मालमत्तेची हानी किंवा नुकसान यांना प्रतिबंध) अध्यादेश, २००९ असे म्हणावे.

(२) तो संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यास लागू असेल.

(३) तो, ताबडतोब अंमलात येईल.

व्याख्या. २. या अध्यादेशात संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अभिप्रेत नसेल तर,—

(क) “वैद्यकीय सेवा-संस्था” याचा अर्थ, जेथे रुग्णांवर उपचार करण्याची सुविधा असते आणि त्याना भरती करून घेतले जाते किंवा जेथे सामान्यतः महिलांना बाळंतपणासाठी किंवा प्रसूतीशी संबंधित प्रसवपूर्व वा प्रसवोत्तर देखभालीसाठी अथवा तत्संबंधित प्रकरणांमध्ये भरती करून घेऊन त्यांच्या उपचाराची व्यवस्था करते असे कोणतेही खाजगी रुग्णालय आणि शारीरिक अथवा मानसिक असा कोणताही आजार, दुखापत किंवा दुर्बलता असणाऱ्या व्यक्तींना भरती करून घेऊन त्यांच्या उपचाराची व्यवस्था करण्यासाठी असलेले किंवा तसा उद्देश असलेले आणि औषधोपचार किंवा शुश्रूषा किंवा या दोन्ही बाबी पुरविणारे खाजगी शुश्रूषालय यांसह, एकत्र वैद्यकीय सेवा-संस्थेमध्ये किंवा फिरत्या वैद्यकीय पथकामार्फत किंवा वैद्यकीय तपासणी शिविरे आयोजित करून व्यक्तींना वैद्यकीय सेवा पुरविते अशी, राज्य शासनाच्या अथवा केंद्र सरकारच्या अथवा स्थानिक संस्थेच्या नियंत्रणाखालील एखादी संस्था, असा आहे आणि त्यामध्ये आरोग्यथामाचाही समावेश होतो ;

(ख) वैद्यकीय सेवा-संस्थेच्या संबंधात “वैद्यकीय सेवा क्षेत्रातील व्यक्ती” यामध्ये,—

(एक) भारतीय दंड संहितेच्या कलम २१ च्या अर्थात्तर्गत लोकसेवक नाही असा, १८६० चा वैद्यकीय सेवा-संस्थेमध्ये काम करणारा नोंदणीकृत वैद्यकीय व्यवसायी, व्यवसायी किंवा नोंदणीकृत व्यवसायी (तात्पुरती नोंदगी झालेल्या व्यवसायींसह) ;

१९६६  
चा  
महा.  
४०.  
१८६०  
चा  
४५.

(दोन) महाराष्ट्र परिचारिका अधिनियम, १९६६ अन्वये जिची नोंदणी झालेली असेल, आणि भारतीय दंड संहिता, १८६० च्या कलम २१ च्या अर्थात्तर्गत जी लोकसेवक नसेल अशी नोंदणीकृत परिचारिका;

१८६०  
चा  
४५.

(तीन) वैद्यकीय विद्यार्थी;

(चार) परिचर्या विद्यार्थी; आणि

(पाच) निमवैद्यकीय आरोग्यसेवक आणि भारतीय दंड संहिता, १८६० याच्या कलम २१ च्या अर्थात्तर्गत लोकसेवक नसतील असे, आवश्यक त्या सुविधा पुरविण्यासाठी वैद्यकीय सेवा संस्थेकडून प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरित्या कामावर घेतलेले अन्य सदस्य कर्मचारी किंवा आरोग्यसेवक.

**स्पष्टीकरण.**—या अध्यादेशाच्या प्रयोजनार्थ, नोंदणीकृत वैद्यकीय व्यवसायी, व्यवसायी किंवा नोंदणीकृत व्यवसायी, परिचारिका यांना महाराष्ट्र वैद्यक व्यवसायी अधिनियम, १९६१, महाराष्ट्र वैद्यकीय परिषद अधिनियम, १९६५, मुंबई समचिकित्सा वैद्यक व्यवसायी अधिनियम, १९५९ आणि महाराष्ट्र परिचारिका अधिनियम, १९६६, यांमध्ये जे अर्थ नेमून दिलेले असतील तेच अर्थ असतील;

(ग) “वैद्यकीय विद्यार्थी” याचा अर्थ, जो वैद्यकीय व्यवसायाचे प्रशिक्षण घेत असेल किंवा त्या व्यवसायाचा अभ्यास करीत असेल, असा विद्यार्थी, असा आहे;

(घ) “फिरते वैद्यकीय पथक” याचा अर्थ, वैद्यकीय सेवा पुरविण्यासाठी वापरण्यात येणारी, वैद्यकीय साधनसामग्रीने सुसज्ज असलेली रुग्णवाहिका, असा आहे;

(ङ) “परिचर्या विद्यार्थी” याचा अर्थ, जो शुश्रूषा व्यवसायाचे प्रशिक्षण घेत असेल किंवा त्या व्यवसायाचा अभ्यास करीत असेल, असा विद्यार्थी, असा आहे;

(च) “अपराधी” याचा अर्थ, जी व्यक्ती एकतर स्वतः किंवा व्यक्तीच्या गटाचा किंवा संघटनेचा एक सदस्य किंवा नेता या नात्याने, या अध्यादेशाखालील हिंसाचाराचे कृत्य करील, ते करण्याचा प्रयत्न करील किंवा त्यास अपप्रेरणा किंवा चियावणी देईल, अशी कोणतीही व्यक्ती, असा आहे;

(छ) “निम-वैद्यकीय आरोग्यसेवक” याचा अर्थ, वैद्यकीय सेवा देणाऱ्या वैद्यकीय व्यक्तीस सहाय्य करणारी व्यक्ती, असा आहे;

(ज) “मालमत्ता” याचा अर्थ, कोणत्याही वैद्यकीय सेवा-व्यक्तीच्या किंवा संस्थेच्या मालकीची असलेली, किंवा त्यांच्या ताब्यात किंवा नियंत्रणाखाली असलेली, कोणतीही स्थावर किंवा जंगम मालमत्ता किंवा वैद्यकीय साधनसामग्री किंवा वैद्यकीय यंत्रसामग्री, असा आहे;

(झ) “हिंसाचार” याचा अर्थ, ज्या कृत्यामुळे, वैद्यकीय सेवा-संस्थेतील कोणत्याही वैद्यकीय सेवा-व्यक्तीच्या जीवितास कोणतीही इजा, क्षती किंवा धोका पोहोचेल किंवा

पोहोचू शकेल, किंवा अशी व्यक्ती आपले कर्तव्य बजावीत असताना जिला धाकदपटशा करण्यात येईल, अडवण्यात येईल किंवा तिच्या कामात अडथळा आणण्यात येईल किंवा एखाद्या वैद्यकीय सेवा-संस्थेच्या मालमत्तेला हानी किंवा नुकसान पोहोचेल किंवा पोहोचू शकेल असे कृत्य, असा आहे.

**हिंसाचारास प्रतिबंध करणे.** ३. वैद्यकीय सेवा-व्यक्तीविरुद्धच्या कोणत्याही हिंसाचाराच्या किंवा वैद्यकीय सेवा-संस्थेची हानी किंवा नुकसान करण्याच्या कृत्यास प्रतिबंध करण्यात येईल.

**शास्ती.** ४. जो, कलम ३ च्या तरतुदीचे उल्लंघन करून हिंसाचाराचे कोणतेही कृत्य करील किंवा करण्याचा प्रयत्न करील किंवा ते करण्यास अपप्रेरणा किंवा चिथावणी देईल अशा कोणत्याही अपराध्यास, तीन वर्षांपर्यंत असू शकेल इतक्या कालावधीच्या कारावासाची आणि पन्नास हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या दंडाची शिक्षा करण्यात येईल.

**अपराधाची दखल.** ५. या अध्यादेशाखाली केलेला कोणताही अपराध, दखलपात्र व अजामीनपात्र असेल आणि तो, प्रथम वर्ग न्यायदंडाधिकाऱ्याच्या न्यायालयाकडून न्याय चौकशी करण्यायोग्य असेल.

**मालमत्तेला आलेल्या हानी किंवा नुकसानीची भरपाई देण्याचे दायित्व.** ६. (१) कलम ४ मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या शिक्षेव्यतिरिक्त, अपराधी, कलम ५ मध्ये निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे न्यायालयाकडून निर्धारित करण्यात येईल अशा, मालमत्तेच्या झालेल्या हानीच्या किंवा नुकसानीच्या दुप्पट रकमेइतकी नुकसानभरपाई देण्यास पात्र असेल.

(२) जर अपराध्याने, पोट-कलम (१) अन्वये लादलेली भरपाई दिली नसेल तर, ती रक्कम, जणू काही ती जमीन महसुलाची थकबाकी होती, असे समजून, वसूल करण्यात येईल.

**वैद्यकीय निष्काळजी-पणामुळे बळी पडलेल्यांची गान्हाणी ऐकण्यासाठी आणि योग्य अनुतोब मिळण्याकरिता समुचित मंचाचा त्यांनी अवलंब करावा यासाठी त्यांना साह्य व सल्ला देण्यासाठी राज्य शासन, राजपत्रातील अधिसूचनेद्वारे, अशा अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा क्षेत्राकरिता, प्राधिकरणाची स्थापना करील.**  
**प्राधिकरण.** (१) वैद्यकीय, कायदा, ग्राहक चळवळ आणि आरोग्य व्यवस्थापन या क्षेत्रातील प्रत्येकी एक तज्जांचे मिळून बनलेले असेल.

(२) पोट-कलम (२) मध्ये नमूद करण्यात आलेल्या तज्जांच्या सेवांच्या शर्ती आणि प्राधिकरणाने अनुसरावयाची कार्यपद्धती ही राज्य शासन, त्याबाबतीत आदेश काढून विनिर्दिष्ट करील.

**अध्यादेश, इतर कोणत्याही कायद्याचे न्यूनीकरण करणार नाही.** ८. या अध्यादेशाच्या तरतुदी ह्या, त्या-त्या बळी अमलात असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्याच्या तरतुदीव्यतिरिक्त असतील आणि त्यांचे न्यूनीकरण करणाऱ्या नसतील.

### निवेदन

काही रुण, त्यांचे नातेवाईक आणि काळजीवाहू व्यक्ती यांच्याकडून, वैद्यकीय सेवेतील व्यक्तींना इजा पोहचविणाऱ्या किंवा जिवाला धोका पोहचविणाऱ्या हल्ल्यांमध्ये आणि वैद्यकीय सेवा-संस्थांच्या मालमत्तेच्या हानीमध्ये किंवा नुकसानीमध्ये झापाट्याने वाढ होत आहे. त्यामुळे अशावेळी अशा सेवांमध्ये मोठा अडथळा निर्माण होत आहे. त्यामुळे अखिल भारतीय वैद्यकीय संघ आणि इतर अनेक राज्यस्तरीय संघांकडून अशा घटनांना वारंवार घडण्यापासून रोखण्याची जोरदार मागणी होत होती. राज्यामध्ये अशा घटना वारंवार घडण्यास प्रभावीपणे आला घालण्यासाठी आणि वैद्यकीय सेवेतील व्यक्तींचे आणि वैद्यकीय सेवा संस्थांच्या मालमत्तेचे संरक्षण व जतन करण्यासाठी एक विशेष कायदा करणे इष्ट आहे असे महाराष्ट्र शासनास वाटते. वैद्यकीय सेवा-व्यक्तींच्या विरोधात हिंसाचार करणाऱ्या, किंवा वैद्यकीय सेवा-संस्थांच्या मालमत्तेची हानी किंवा नुकसान करणाऱ्या अपराध्याना, तीन वर्षांपर्यंत असू शकेल इतक्या कालावधीच्या कारावासाची शिक्षा आणि तसेच पत्रास हजार रुपयापर्यंत असू शकेल इतका दंडदेखील करण्याचे प्रस्तावित केले आहे. वैद्यकीय सेवा-संस्थांच्या मालमत्तेची केलेली हानी किंवा नुकसान यासाठी, केलेली हानी किंवा नुकसान यांच्या दुप्पट रकमेहतकी नुकसानभरपाई त्यांच्याकडून वसूल करण्यावेदेखील प्रस्तावित केले आहे. वैद्यकीय निष्काळजीपणामुळे किंवा गैरव्यवस्थापनामुळे बळी पडलेल्यांची गान्हाणी ऐकण्यासाठी आणि योग्य अनुतोष मिळण्याकरिता समुचित मंचाचा त्यांनी अवलंब करावा यासाठी त्यांना साहा व सल्ला देण्यासाठी वैद्यकीय, कायदा, ग्राहक चळवळ आणि आरोग्य व्यवस्थापन या क्षेत्रातील प्रत्येकी एक तज्ज्ञांचे मिळून बनलेले प्राधिकरण स्थापण्याचे देखील प्रस्तावित केले आहे.

२. महाराष्ट्र वैद्यकीय सेवा-व्यक्ती आणि वैद्यकीय सेवा-संस्था (हिंसक कृत्ये व मालमत्तेची हानी किंवा नुकसान यांना प्रतिबंध) विधेयक, २००८ (सन २००८ चे विधानसभा विधेयक क्रमांक ५८) राज्य विधानमंडळाच्या हिवाळी अधिवेशनात दिनांक १७ डिसेंबर २००८ रोजी मांडण्यात आले होते, तथापि, दिनांक ३० डिसेंबर २००८ रोजी राज्य विधानमंडळाच्या अधिवेशनाची सत्र समाप्ती झाल्यामुळे उक्त विधेयक राज्य विधानमंडळाकडून संमत होऊ शकले नाही. शासनाला, म्हणून, असा कायदा तातडीने आणण्याची आवश्यकता वाटते.

३. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नाही आणि उपरोक्त प्रयोजनांसाठी आवश्यक त्या तरतुदीं करणे जीमुळे आवश्यक व्यावी अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल महाराष्ट्राच्या राज्यपालांची खात्री पटली आहे, आणि म्हणून हा अध्यादेश प्रढायापित करण्यात येत आहे.

मुंबई,  
दिनांक ३० मार्च २००९.

एस. सी. जमीर,  
महाराष्ट्राचे राज्यपाल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

एम. एन. शिलानी,  
शासनाचे प्रधान सचिव व विधी परामर्शी.